

PlanMER

Samenvatting

Aanleiding en rol huidig planMER

Provinciale Staten van Limburg hebben op 8 oktober 2021 de Omgevingsvisie Limburg (Provincie Limburg, 2021a) (verder POVI21 genoemd) vastgesteld. De Omgevingsvisie Limburg legt voor Limburg de hoofdlijnen van de lange termijn strategie voor de (fysieke) leefomgeving vast. In de Omgevingsvisie Limburg is ook aandacht voor sociaal-maatschappelijke onderwerpen.

De Provincie Limburg actualiseert de in 2021 vastgestelde POVI21 in 2025. Doel van de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg is om concrete keuzen te maken over onder andere wonen, mobiliteit, energie, natuur, water, bodem, klimaat, gezondheid, economie en landbouw voor de hele provincie. Ook is n.a.v. zienswijzen van verschillende partijen op de POVI21 duidelijk geworden dat deze minder algemeen en abstract moet zijn, en meer richting en sturing mag geven.

Het huidige document betreft een planMER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg uit 2021. Het geeft antwoord op de vraag of de voorgenomen ruimtelijke keuzen in de te actualiseren POVI voldoende scherp zijn. De ruimtelijke keuzen in de synthesescenario's van de Ontwerpende Onderzoeken voor de drie Limburgse regio's zijn in het planMER getoetst aan de doelen voor de geactualiseerde POVI. Deze Ontwerpende Onderzoeken staan mede aan de basis van de actualisatie van de POVI. De toetsing heeft geresulteerd in aanbevelingen voor de actualisatie. Aanvullend is er ook gekeken of er als gevolg van de ruimtelijke keuzen milieueffecten optreden.

Uitgevoerde beoordelingen en toegepaste methodiek

Uit de Ontwerpende Onderzoeken zijn alle ruimtelijke keuzen per regio gedestilleerd. Per regio is er gekeken naar of en hoe ruimtelijke keuzen bijdragen aan de provinciale doelen. Eerst is er per ruimtelijke keuze gekeken hoe deze bijdraagt aan elk doel. Daarna is voor het doel als geheel gekeken wat het doelbereik is.

Er is gebruik gemaakt van de doelen zoals geformuleerd in het Ruimtelijk Voorstel Limburg (Provincie Limburg, 2023b). Het Ruimtelijk Voorstel stamt echter uit 2023, en sindsdien zijn er enkele zaken gewijzigd die ook zijn meegenomen. Er zijn bijvoorbeeld nieuwe doelen geformuleerd en vastgesteld door Provinciale Staten op basis van bijvoorbeeld recente beleidskaders, sommige doelen zijn aangepast, en enkele doelen zijn vervallen wegens recente inzichten ofwel omdat ze nu worden afgedekt door nieuwe (concretere) doelen.

De Commissie voor de mer heeft bij de doelen uit POVI21 de opmerking geplaatst dat de doelen op regionaal en provinciaal niveau zodanig uitgewerkt dienen te worden dat er goed aan getoetst kan worden (Commissie mer, 2024). Dit kan bijvoorbeeld door doelen specifiek en/of kwantitatiever te maken, en er bepaalde normen aan te verbinden. Er is geanalyseerd hoe SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden) doelen zijn. De provincie kan deze analyse gebruiken om de doelen verder te concretiseren bij actualisatie van de POVI.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2024), die was opgesteld voor dit planMER, toont in bijlage 2 het beoordelingskader dat in het MER voor de POVI21 is gebruikt. Het beoordelingskader bevat 125 indicatoren. In overleg met de provincie is besloten om in het huidige planMER niet al deze indicatoren te beoordelen, maar alleen die indicatoren die niet zijn afgedekt door de nu geldende provinciale doelen.

Wanneer het niet mogelijk is om effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand uit te sluiten, dient er onder de Omgevingswet een Passende beoordeling te worden opgesteld. De Passende beoordeling brengt risico's in beeld op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van de ruimtelijke keuzen. Tevens omschrijft de Passende beoordeling welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden of welke beleidsaanpassingen kunnen worden gedaan om significante effecten te voorkomen. Tot slot benoemt de Passende beoordeling ook kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk. De Passende beoordeling sluit aan op het detailniveau van de Omgevingsvisie, wat inhoudt dat deze voornamelijk plaatsvindt op hoofdlijnen.

Conclusies en aanbevelingen

De actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg richt zich op het toetsen van de gestelde provinciale doelen aan de referentiesituatie en de voorgestelde ruimtelijke keuzen. Het planMER beoordeelt de haalbaarheid van deze doelen op basis van hun inhoudelijke formulering, doelbereik en de effecten op een aantal indicatoren. De analyse toont aan dat de provincie op veel thema's vooruitgang boekt, maar ook dat er belangrijke aandachtspunten

en verbeterpunten zijn om de ambities te realiseren. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen per analyseonderdeel beschreven.

Op basis van beoordeling provinciale doelen

Op basis van de lijst van provinciale doelen en de analyse van deze doelen, doet dit planMER de volgende aanbevelingen:

- Maak de themaverdeling bij doelen eenduidiger. Zorg dat elk doel onder een bepaald thema hangt. Op deze manier ontstaat er meer samenhang in de POVI en haar beleidsthema's. In het planMER is een voorzet gedaan voor hoe deze thema-indeling eruit kan zien.
- Zorg dat er voor elk thema doelen zijn geformuleerd. Op dit moment ontbreken er nog doelen over bijvoorbeeld cultuur en sport/bewegen. Als er over bepaalde thema's toch geen doelen worden geformuleerd, moet in de POVI duidelijk worden aangegeven waarom dit niet is gedaan.
- De samenhang tussen de doelen en indicatoren kan beter. Bij de beoordeling is geconstateerd dat 34 indicatoren uit de NRD (te vinden via <https://www.commissiomer.nl/adviezen/3871>) niet afgedekt worden door de doelen. Aanbevolen wordt om voor de aspecten die de provincie relevant acht, aanvullende doelen op te nemen in de geactualiseerde POVI. Stem daarbij doelen en indicatoren beter op elkaar af: zorg dat elk doel minimaal één indicator heeft en dat elke indicator aan een doel verbonden is.
- Op basis van de analyse van de doelen is geconstateerd dat niet alle doelen SMART zijn. Ondanks dat dit niet wil zeggen dat het geen goed inhoudelijk doel is, zegt dit wel iets over hoe specifiek, meetbaar en toetsbaar het doel is. In lijn met het advies van de Commissie voor de mer (Commissie mer, 2024) wordt hier daarom wederom geadviseerd om alle doelen zodanig uit te werken dat er goed aan getoetst kan worden. Oftewel: maak alle doelen SMART of laat ze vervangen/vervallen. In paragraaf 4.2 zijn voor meerdere doelen voorstellen gedaan voor het beter meet- en toetsbaar maken.

Op basis van de doelbereikbeoordeling

Bij de beoordeling van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken voor de drie regio's zijn de overlappende en aanvullende effecten op doelbereik geanalyseerd. Dit heeft geleid tot de volgende inzichten:

Positieve punten

De ruimtelijke keuzen dragen sterk bij aan bepaalde doelen en thema's:

- Landschap en ruimtelijke kwaliteit worden provincie-breed positief ingevuld.
- Water- en natuurdoelen worden goed ondersteund in regio Noord en Midden.
- Mobiliteitsdoelen worden positief beoordeeld in regio Noord en Zuid, met uitzondering van verkeersveiligheid.
- Veiligheid en gezondheid worden sterk ondersteund in regio Midden en Zuid.

Aandachtspunten

Diverse doelen hebben een overwegend negatieve impact op doelbereik door ruimtelijke keuzen die elkaar belemmeren. Dit geldt met name voor:

- Bieden van toekomstperspectief voor landbouwbedrijven.
- Ontwikkeling van de plattelandseconomie.
- Realisatie van 29.550 woningen t/m 2030 (voornamelijk door enkel inbreiding en 'Straatje erbij').
- Verbeteren verkeersveiligheid ten opzichte van 2023.
- Acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven.
- Gebiedsgericht invullen van Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving.

Daarnaast zijn sommige doelen onderbelicht, waar de ruimtelijke keuzen nauwelijks impact hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor:

- Verbeteren betaalbaarheid van woningen.
- Winning van bouwgrondstoffen met maatschappelijke meerwaarde.
- Meervoudig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen.

Bij meerdere doelen is het doelbereik onzeker (wisselende effecten op doelbereik). Doordat dit per regio erg verschilt en de effecten op doelbereik onzeker zijn, worden deze niet opgenomen in de provincie-brede conclusies en aanbevelingen. In plaats daarvan wordt hiervoor verwezen naar elk regio-hoofdstuk (Hoofdstuk 7 t/m 9), en dan met

name paragraaf 4 (Advies voor actualisatie van de POVI) van elk regio-hoofdstuk. De conclusies en aanbevelingen zijn met name van belang voor de regio's, maar niet voor de provincie als geheel.

Aanbevelingen voor de actualisatie van de POVI

Op basis van de bovenstaande bevindingen op doelbereik zijn provincie-breed de volgende aanbevelingen gedaan per thema:

Wonen

- Stel expliciete plannen op om betaalbare woningen (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop) te realiseren, met speciale aandacht voor starters, kwetsbare groepen en ouderen.
- Onderzoek mogelijkheden om een deel van de woningbouwopgave middels woningbouw aan randen van kernen en herontwikkeling van agrarische bebouwing mogelijk te maken.
- Maak functiecombinaties mogelijk in bufferzones rondom natuur met beperkte ecologische waarde, zodat woningbouwdoelen niet direct worden belemmerd.

Water, Bodem en Ondergrond

- Breid het principe Water en Bodem sturend uit naar de bebouwde omgeving, gekoppeld aan klimaatadaptieve maatregelen zoals waterretentie, vergroening en verkoeling.
- Werk expliciet nieuwe waterwinningen en grondwaterbeschermingsgebieden uit en formuleer locatiekeuzen op basis van bodem- en waterkwaliteit.
- Gebruik gesloten stortplaatsen en projecten rondom bouwgrondstoffen als kansrijke locaties voor duurzame energieopwekking of multifunctionele doelen.
- Voorkom negatieve effecten van voormalige steenkolenwinningen en formuleer duidelijke strategieën voor adequate aanpak indien deze optreden.

Veiligheid en Gezondheid

- Integreer mitigerende maatregelen tegen luchtvervuiling en geluidsoverlast, zoals geluidswerende schermen, innovatief wegdek en groene buffers, in ruimtelijke plannen.
- Stimuleer geluidsmanagement om de leefomgeving te verbeteren.

Mobiliteit

- Verhoog verkeersveiligheid door infrastructuurverbeteringen zoals veilige fietspaden, rotondes en maatregelen tegen snelheidsovertredingen. Combineer dit met educatiecampagnes en handhaving.
- Stimuleer duurzame mobiliteit door expliciete aandacht te besteden aan de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen.

Land- en Tuinbouw

- Bied duidelijkheid aan agrarische ondernemers over toekomstperspectieven en ondersteun hen bij verduurzaming, extensivering en diversificatie door middel van financiële hulp en kennisdeling.
- Verruim de mogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw, bijvoorbeeld in bufferzones rondom Natura 2000-gebieden en NNN (Natuurnetwerk Nederland).

Energie

- Formuleer een integrale ruimtelijke visie op energieinfrastructuur en stem deze af met andere functies zoals natuur en mobiliteit.
- Cluster duurzame energieopwekking op locaties met lage landschappelijke waarde, nabij bestaande infrastructuur.

Economie

- Stimuleer kleinschalige economische initiatieven in het buitengebied, zoals lokale voedselketens, agrotourisme en multifunctioneel landgebruik.
- Reserveer gebieden voor innovatieve projecten die de plattelandseconomie versterken en alternatieven bieden voor agrarische bedrijven die onder druk staan.

Cultuur, Sport en Erfgoed

- Stel doelen op voor sport. De provincie kan sport en bewegen bijvoorbeeld stimuleren door het inrichten van bovenlokale sportaccommodaties en het beweegvriendelijk inrichten van de buitenruimte. Door sport en bewegen te combineren met bijvoorbeeld ruimtelijke en/of economische vraagstukken kunnen provincies sport en bewegen in samenwerking met gemeenten versterken.
- Stel doelen op voor cultuur. De provincie kan bijvoorbeeld ruimte voor bovenlokale culturele instellingen aanwijzen, zorgen dat het aanbod van cultuureducatie goed over de regio is verspreid, of actief amateurkunst ondersteunen.
- Bescherm groene monumenten en historisch waardevolle landschapselementen door verduurzaming en herbestemming. Stimuleer multifunctioneel gebruik van monumenten om hun sociale en economische waarde te verhogen en actief bij te dragen aan de leefbaarheid en culturele identiteit van Limburg.

Op basis van beoordeling resterende indicatoren

Op basis van de beoordeling van de resterende indicatoren worden diverse aanbevelingen gedaan omtrent de indicatoren (beoordelingskader) en de provinciale doelen. De volledige lijst aan indicatoren is te vinden in de NRD via: <https://www.commissiener.nl/adviezen/3871>.

Bij elke indicator moet duidelijk zijn naar welke bron wordt gekeken en wat de normering is. Als er geen informatie beschikbaar is over een bepaalde indicator, is het een actiepoint voor de provincie om hier informatie over te gaan verzamelen. Sommige indicatoren zouden beter omgezet kunnen worden naar doelen, omdat monitoring van de indicator op zichzelf niet veel zegt. Overweeg tenslotte het laten vervallen van indicatoren die niet relevant zijn of waarvoor geen informatie beschikbaar is. Communiceer wel helder waarom bepaalde indicatoren wel of niet worden opgenomen in de actualisatie van de POVI.

Daarnaast moet de samenhang tussen de doelen en indicatoren verbeterd worden. 34 indicatoren worden niet afgedekt door de doelen. Als hier toch aspecten tussen zitten die de provincie relevant acht, wordt er aanbevolen dat de provincie hier aanvullende doelen over opneemt in de geactualiseerde POVI. Denk hierbij bijvoorbeeld aan doelen over sociale thema's, cultuur en sport, onderwijs, en werk & inkomen. Stem daarnaast de doelen en indicatoren beter op elkaar af: zorg dat elk doel minimaal één indicator heeft, en dat elke indicator aan een doel verbonden is. Maak ook de themaverdeling bij doelen en indicatoren duidelijker en eenduidiger.

Op basis van de beoordeling van resterende indicatoren moet een algemeen aandachtspunt worden benoemd: niet alle indicatoren kunnen uitsluitend positieve effecten hebben. De provincie moet prioriteiten stellen en keuzen maken. Voor aanpak van de negatieve effecten, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Externe veiligheid: beschrijf maatregelen die negatieve effecten van ruimtelijke keuzen voorkomen of mitigeren, zoals bij ontwikkelingen rond DRC, spoorverdubbelingen en woningbouw rond spoorzones. Zorg ervoor dat externe veiligheid in de geactualiseerde POVI goed gewaarborgd wordt.
- Invasieve exoten: beschrijf maatregelen die de risico's op verspreiding van invasieve exoten beheren en biodiversiteit versterken. Het verbinden van natuurgebieden kan bijdragen aan de verspreiding van invasieve exoten, maar er kunnen maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Biodiversiteit versterken en invasieve soorten in toom houden moeten hand in hand gaan bij het ontwerpen van ecologische verbindingen. Dergelijke zaken zouden kunnen worden opgenomen in de geactualiseerde POVI.
- Bodemarchief/archeologisch erfgoed: waarborg behoud en ontwikkeling van archeologisch erfgoed door beschermingsmaatregelen op te nemen in ruimtelijke keuzen of elders in de POVI. Beschrijf duidelijk hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Zorg ervoor dat het bodemarchief en/of archeologisch erfgoed volwaardig wordt meegenomen in alle ruimtelijke ontwikkelingen.
- Internationale positie (landbouwcluster): neem in de ruimtelijke keuzen of elders in de POVI duidelijk op hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Formuleer strategieën om het landbouwcluster te ondersteunen. De provincie moet hierin echter ook een afweging maken tussen positieve effecten op natuur versus behoud van internationale landbouwpositie.

Voor de indicatoren die zowel door de doelen als door de ruimtelijke keuzen onderbelicht zijn kan – zoals al genoemd – aanvullende doelen worden opgenomen in de POVI. Er kan ook voor worden gekozen om in de ruimtelijke keuzen aandacht te besteden aan deze aspecten, door aanpassingen ofwel toevoegingen.

Op basis van de Passende beoordeling

In de Passende beoordeling is onderzocht of de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken van de verschillende regio's negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Van de 59 keuzen zijn er 15 uitgesloten van negatieve effecten, terwijl 44 keuzen individueel zijn beoordeeld. Voor een aantal keuzen kunnen mitigerende maatregelen significante gevolgen voorkomen (groen), maar bij veel keuzen blijven onzekerheden bestaan, vooral door stikstofdepositie (oranje). Acht keuzen worden als problematisch beoordeeld (rood), omdat aantasting niet kan worden uitgesloten en er mogelijk geen of onvoldoende mitigerende maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of beperken. Dit zijn de volgende ruimtelijke keuzen:

- Schaa sprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380kV-station.
- Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen.
- Ruimte open houden of open maken tussen de kernen.
- Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen.
- Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.
- Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen.
- Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen.
- Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.

Door het abstractieniveau van de Omgevingsvisie biedt de Passende beoordeling vooral een overzicht van mogelijke risico's en richtlijnen voor toekomstige planuitwerking. Het benadrukt het belang van mitigerende maatregelen en vervolgonderzoek om negatieve effecten te beheersen. Specifieke projecten moeten in latere fasen gedetailleerd worden onderzocht om zekerheid te verkrijgen over de bescherming van Natura 2000-gebieden.

Grensoverschrijdende effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland en België worden uitgesloten, omdat de Nederlandse stikstofnormen lager liggen dan de grenswaarden in deze buurlanden. Hierdoor wordt de ecologische impact buiten Nederland beperkt.

Deze Passende beoordeling legt een stevig fundament voor verdere planuitwerking, waarbij ecologische risico's en mitigatie centraal staan. De provincie heeft hiermee een kader om Natura 2000-gebieden effectief te beschermen en duurzame ruimtelijke keuzen te maken.

Conclusie

Het planMER voor de actualisatie van de POVI biedt een gedetailleerde analyse van de provinciale doelen, ruimtelijke keuzen en resterende indicatoren. Het document benadrukt zowel de kansen als de uitdagingen die verbonden zijn aan de ruimtelijke keuzen en hun impact op de leefomgeving. Hoewel veel doelen en thema's op positieve wijze worden ondersteund door de voorgestelde keuzen, zijn er ook diverse aandachtspunten en tegenstellingen die nader uitgewerkt kunnen worden in de actualisatie van de POVI.

De analyse van de provinciale doelen wijst op het belang van een duidelijke thematische indeling. Momenteel ontbreekt een eenduidige structuur, waardoor sommige onderwerpen zoals cultuur en sport onvoldoende worden meegenomen. Dit maakt het lastig om de samenhang tussen de verschillende beleidsthema's te waarborgen. Daarnaast zijn veel doelen niet SMART geformuleerd, waardoor toetsing en monitoring bemoeilijkt worden. Het planMER benadrukt dat het specifiekere, meetbaar en toetsbaar maken van doelen bijdraagt aan de aansluiting bij de ambities van de provincie en de ruimtelijke keuzen.

Bij de beoordeling van het doelbereik in de regio's Noord, Midden en Zuid blijkt dat de ruimtelijke keuzen in het algemeen sterk bijdragen aan bepaalde thema's zoals landschap, natuur, waterbeheer en mobiliteit. Tegelijkertijd zijn er belangrijke aandachtspunten waar de ruimtelijke keuzen een negatieve impact hebben of elkaar belemmeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor het bieden van toekomstperspectieven voor landbouwbedrijven, de ontwikkeling van de plattelandseconomie, de betaalbaarheid van woningen en het verbeteren van verkeersveiligheid. Vooral het principe meer stad, meer land beperkt de mogelijkheden om de woningbouwopgave te realiseren, omdat het zich voornamelijk richt op inbreiding.

Ook onder de resterende indicatoren vraagt een aantal punten om aandacht. Bij veel indicatoren ontbreekt normering en bronselectie, wat beoordeling lastig maakt. Daarnaast worden 34 indicatoren niet afgedekt door de huidige doelen, zoals aspecten rondom sociale thema's, cultuur, sport, onderwijs en werk & inkomen. Het planMER adviseert om aanvullende doelen op te nemen en de samenhang tussen doelen en indicatoren te verbeteren. Bij indicatoren met negatieve effecten, zoals externe veiligheid, invasieve exoten en archeologisch erfgoed, kunnen gerichte ruimtelijke keuzen op deze thema's de negatieve effecten mitigeren en beschermen.

Bij de Passende beoordeling zijn de ruimtelijke keuzen beoordeeld op hun impact op Natura 2000-gebieden. Hoewel bij veel keuzen mitigerende maatregelen mogelijk zijn, blijven acht keuzen problematisch, omdat significante negatieve effecten niet volledig kunnen worden uitgesloten. Dit betreft onder andere de schaalsprong voor Venlo, groei van Weert/Nederweert en Roermond, en stedelijke vernieuwing in regio Zuid. Het planMER benadrukt dat vervolgonderzoek en mitigerende maatregelen benodigd zijn om ecologische risico's te beperken, terwijl specifieke projecten nog verder gedetailleerd uitgewerkt kunnen worden om zekerheid te verkrijgen over de bescherming van Natura 2000-gebieden.

In de actualisatie van de POVI kan daarnaast rekening gehouden worden met exogene factoren zoals veranderingen in nationale en internationale regelgeving, sociaaleconomische trends en de energietransitie. Deze factoren kunnen van invloed zijn op de haalbaarheid en uitvoering van de ruimtelijke keuzen en de effecten die deze hebben op het bereiken van de provinciale doelen.

Al met al biedt het planMER een essentiële basis voor de actualisatie van de POVI en benadrukt de noodzaak van een meer geïntegreerde en concrete aanpak. Door doelen SMART te formuleren, duidelijke prioriteiten te stellen en gerichte maatregelen te nemen voor onderbelichte en problematische thema's, kan de provincie Limburg middels de actualisatie van de POVI een grotere bijdrage leveren aan het bereiken van de provinciale doelen. Het document biedt waardevolle handvatten om de ruimtelijke keuzen verder aan te scherpen en een duurzame, toekomstbestendige ruimtelijke visie voor Limburg te realiseren.

Grensoverschrijdende effecten

Mer-plichtige plannen, programma's en projecten kunnen aanzienlijke (milieu)effecten hebben in een ander land. Als dit het geval is, dan moet het bevoegd gezag in Nederland dat land hierover informeren.

In dit licht zijn hieronder de ruimtelijke keuzen die mogelijk een grensoverschrijdend (milieu)effect kunnen hebben opgesomd. Onder de tabel is ook beschreven of er mogelijk effecten zijn op Natura 2000-gebieden in het buitenland (op basis van de Passende beoordeling) en zo ja, wat voor effect.

Tabel 13-1 | Mogelijke grensoverschrijdende (milieu)effecten van ruimtelijke keuzen.

	Ruimtelijke keuze	Wat voor grensoverschrijdend effect is mogelijk?
Regio Noord	Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouw materiaal.	De verandering van de waterhuishouding in en rondom de Peelvenen heeft gezien de afstand tot Duitsland en België geen effect. De extensivering van de landbouw kan tot een vermindering van de stikstofdepositie leiden, ook in het buitenland.
	Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe “het juiste bedrijf op de juiste plek”.	De invulling van “de juiste plek” is van groot belang voor het wel of niet ontstaan van grensoverschrijdende effecten.
	Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de delta Rhine Corridor en een 380kV station.	In het Ontwerpend Onderzoek is een aantal clusters voor glastuinbouw aangewezen nabij de grens met Duitsland. Emissies van deze clusters kunnen effect hebben over de grens. De aansluiting op de Delta Rhine Corridor kan economische effecten hebben in Duitsland.
	Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren.	Het verhogen van de mobiliteit op bovenregionaal niveau kan de grensoverschrijdende mobiliteit verhogen.
	Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute.	Het verbinden van de Maasduinen aan de Gelderse Mookerheide en het Duitse Reichswald kan een effect hebben op de natuurkwaliteit.
	Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station.	Deze ruimtelijke keuze zet in op een internationaal energienetwerk via de Delta Rhine Corridor, wat economische effecten kan hebben in Duitsland.
	De kleine en middelgrote woonkernen in Noord-Limburg ontwikkelen zich met gerichte groei: Mook-Molenhoek en Reuver als forenzenplaatsen, Gennep als zorg- en voorzieningenkern, Venray en Horst met een combinatie van wonen, werken en economische functies.	Plaatsen als Mook, Molenhoek, Gennep en Reuver zijn gelegen aan de grens, waardoor economische effecten en stikstofemissies de omliggende regio's kunnen raken.
Regio Midden	Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot België. en er komen beekdalbegeleidende bossen.	Aanpassing van deze beken kan leiden tot een verbeterde connectie met bovenstroomse delen van de beken in Duitsland en
	Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij.	Extensivering betekent minder stikstofdepositie op nabijgelegen natuurgebieden over de grens.

	Ruimtelijke keuze	Wat voor grensoverschrijdend effect is mogelijk?
Regio Zuid	Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie.	Het vergroten van de waterberging heeft mogelijk ook effect op gebieden in België langs de Grensmaas.
	Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo.	Verdubbeling van het spoor verbetert de regionale verbindingen, ook van/naar het buitenland.
	Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingzones om versplintering van NNN terug te draaien.	Betere uitwisseling van soorten en versterking van de biodiversiteit over landsgrenzen heen.
	De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling.	Verbeterde waterveiligheid en klimaatadaptatie voor zowel Nederland als België, omdat de Maas een internationaal stroomgebied is.
	Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.	Een groter(e) en beter verbonden verkeersnetwerk en arbeidsmarkt.
	Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen).	Verbeterde energievoorziening en samenwerking tussen Nederland en buurlanden.
	Beschermingsgebied, incl. een bufferzone van 10 km daaromheen, van de Einstein Telescope.	Ruimtelijke ingreep van het beschermingsgebied waar restricties gelden. Versterking internationale samenwerking op het gebied van wetenschap en technologie.

Natura 2000 en grensoverschrijdende effecten

Er is naar verwachting geen sprake van negatieve grensoverschrijdende effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden in Duitsland en België. Dit is beoordeeld op basis van de mogelijke effecten, waarbij het voornaamste grensoverschrijdende effect stikstofdepositie is. In zowel Duitsland als België gelden andere grenswaarden voor de kritische depositiewaarde voor stikstof, welke hoger zijn dan in Nederland. Aangezien er binnen de uitvoering van de ruimtelijke keuzen gewerkt wordt met deze lagere kritische depositiewaarde die geldt in Nederland, kan worden uitgesloten dat deze de grenswaarden in Duitsland en België overschrijdt. Hiermee is er geen sprake van grensoverschrijdende negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

Passende beoordeling

Samenvatting en eindconclusie

Samenvatting effectbeoordeling

In deze Passende beoordeling is beoordeeld of er risico's zijn dat de uitvoering van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken die zijn opgesteld voor de actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Op basis van een zeeffproces is er voor 15 ruimtelijke keuzen bepaald dat er geen sprake is van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. De overige 44 ruimtelijke keuzen zijn individueel beoordeeld. In onderstaande Tabel 3 is een samenvatting weergegeven van de uiteindelijke effectbeoordeling. De onderstaande stoplichtmethode (zoals toegelicht in hoofdstuk 1) wordt toegepast voor de effectbeoordelingen in Tabel 3.

Kleur	Aard en mitigeerbaarheid van effecten
Groen	Er worden geen of enkel positieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden verwacht.
Oranje	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van relevante Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Echter is het mogelijk om met mitigerende maatregelen, het toepassen van afwegingskaders of door bepaalde protocollen te hanteren deze effecten te voorkomen of beperken. Hiermee kan het stoplicht nog op groen komen.
Rood	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Voor ruimtelijke keuzes met een rode beoordeling wordt geadviseerd om randvoorwaarden te stellen of nuancering toe te voegen in de tekst van de Omgevingsvisie. Ook dient bij de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuzen beoordeeld te worden of het noodzakelijk is om een ADC-toets te doorlopen.

Tabel 3 Samenvatting van de effectbeoordelingen voor en na het toepassen van mitigerende maatregelen

		Effectbeoordeling voor maatregelen	Effectbeoordeling na maatregelen
Noord	Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingroutes aaneengeschaakeld worden.	+	
	Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos.	+	
	Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouw materiaal.	+	
	Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe "het juiste bedrijf op de juiste plek".	+	
	Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station.	+/-	
	Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloophed en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken worden bekeken.	+/-	

	Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen.	+/-	
	Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron.	+/-	
	Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren.	+/-	
	Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten.	+/-	
	Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling.	-	
	Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute.	+	
	Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station.	-	
Midden	Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen.	-	
	Ruimte open houden of open maken tussen de kernen.	+/-	
	Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant.	+	
	Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschaald tot een robuust netwerk.	+	
	Op het eiland van Weert extensivering van landbouw, met name veehouderij, naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood.	+	
	Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur.	+/-	
	Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen.	-	
	Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij.	+	
	Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie.	+/-	
	Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor.	+/-	
	Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone.	-	af
	Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd.	-	
	Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo.	+/-	
	Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities.	+	
	Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding.	+/-	
Zuid	Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren.	+	
	Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingzones om versplintering van NNN terug te draaien.	+	
	Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik.	+	
	Ruimte maken voor de beek waar dat kan.	+/-	
	In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang.	+/-	

Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit.	+/-	
Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt.	+	
De Maasoever in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling.	+/-	
Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten.	-	+/-
Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppuntontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs.	+/-	
Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.	+/-	+/-
Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer.	+	
Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine corridor en warmtenettoepassingen).	+/-	
Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen.	-	
Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen.	-	
Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.	-	

Uit de beoordelingen blijkt dat voor deze ruimtelijke keuzen er risico's bestaan op significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Deze mogelijke effecten zijn worst-case beoordeeld, wat inhoudt dat er rekening is gehouden met de meest negatieve situatie die kan ontstaan bij de uitvoering van een ruimtelijke keuze. In een aantal gevallen kunnen de negatieve effecten worden gemitigeerd of is het mogelijk om de ruimtelijke keuze op te nemen in het beheerplan als instandhoudingsmaatregel, en kleurt de ruimtelijke keuze mogelijk groen. In veel gevallen kunnen een aantal van de negatieve effecten worden gemitigeerd, maar blijft de ruimtelijke keuze oranje of rood, voornamelijk omdat mogelijke significant negatieve effecten van stikstofdepositie niet met zekerheid kan worden uitgesloten.

In totaal kleuren er acht ruimtelijke keuzen rood, wat betekent dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) mitigerende maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Het algemene advies dat wordt meegegeven aan de provincie is om bij de ruimtelijke keuzen die rood kleuren (indien mogelijk) meer nuancering in de toelichting van de ruimtelijke keuzen toe te voegen. Binnen een aantal ruimtelijke keuzen zijn aannames gedaan over de uitvoering wanneer dit niet in de tekst werd toegelicht. Met meer nuancering of toelichting kunnen onzekerheden worden weggenomen of aannames worden weerlegd, waardoor een effectbeoordeling mogelijk toch oranje of groen zou kunnen kleuren. Indien dit niet mogelijk is en de Omgevingsvisie wordt vastgesteld met de ruimtelijke keuzes zonder verdere nuancering dient er voor de betreffende ruimtelijke keuzes in het planvormingsproces mogelijk (afhankelijk van de daadwerkelijke planuitwerking) een ADC-toets te worden doorlopen.

Toepassing van deze Passende beoordeling

Deze Passende beoordeling heeft een relatief hoog abstractieniveau, dat aansluit bij het zeer globale niveau waarop ruimtelijke keuzen in de Ontwerpende Onderzoeken zijn opgenomen.

In verband hiermee is het in de meeste gevallen niet mogelijk om nu al de zekerheid te verkrijgen dat uit de Omgevingsvisie voortkomende plannen en projecten de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet zullen

aantasten. Deze Passende beoordeling geeft daarom vooral een overzicht van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken voor de actualisatie van de Omgevingsvisie die kunnen leiden tot ecologische risico's voor Natura 2000-gebieden. Het document geeft in hoofdlijnen aan op welke wijze significante gevolgen kunnen worden voorkomen door treffen van mitigerende maatregelen. Deze Passende beoordeling heeft daarom vooral als doel om richting te geven aan verdere planuitwerking en onderzoek naar effecten van individuele initiatieven die uit de ruimtelijke keuzes zullen voortkomen. Er zijn mogelijkheden om deze vervolgtrajecten zo in te richten en uit te voeren dat uiteindelijk voorkomen kan worden dat Natura 2000-gebieden substantieel aangetast worden.

Grensoverschrijdende effecten

Er is naar verwachting geen sprake van negatieve grensoverschrijdende effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden in Duitsland en België. Dit is beoordeeld op basis van de mogelijke effecten, waarbij het voornaamste grensoverschrijdende effect stikstofdepositie is. In zowel Duitsland als België gelden andere grenswaarden voor de kritische depositiewaarde voor stikstof, welke hoger zijn dan in Nederland. Aangezien er binnen de uitvoering van de ruimtelijke keuzen gewerkt wordt met deze lagere kritische depositiewaarde die geldt in Nederland, kan worden uitgesloten dat deze de grenswaarden in Duitsland en België overschrijdt. Hiermee worden er naar aanleiding van de ruimtelijke keuzes zoals deze in voorgaand hoofdstuk zijn toegelicht geen grensoverschrijdende negatieve effecten op Natura 2000-gebieden verwacht. Wel dient dit in nadere planuitwerking voor individuele plannen/projecten naar aanleiding van deze ruimtelijke keuzes beoordeeld te worden, aangezien dan aan de hand van de geplande werkzaamheden bepaald kan worden of er mogelijk sprake is van effecten.

Leemten in kennis

Voor alle in deze Passende beoordeling beoordeelde ruimtelijke keuzen geldt dat diepgaander en gedetailleerder onderzoek naar ecologische effecten nodig is bij verdere uitwerking van plannen en projecten. In de voorbereidende fase van de concreet uit te voeren projecten, zal meer kennis over effecten kunnen worden ingezet en benut dan bekend is ten tijde van het opstellen van voorliggende Passende beoordeling. Deze kennis zal tot een nuancering van de in deze Passende beoordeling opgenomen risico-inschattingen leiden. Hiermee neemt de onzekerheid over aard en omvang van effecten af. De aard en omvang van effecten kunnen verschillen, afhankelijk van de daadwerkelijk locatie van ruimtelijke keuzen die worden uitgevoerd, en de wijze waarop deze gebieden worden ingericht en ontwikkeld. Voor alle ruimtelijke keuzes geldt dat bij de huidige beoordelingen de huidige Natura 2000-aanwijzingsbesluiten het uitgangspunt zijn geweest. Indien de instandhoudingsdoelstellingen voor deze Natura 2000-gebieden wijzigen kan het zijn dat de effectbeoordelingen ook wijzigen.

Eindconclusie

De provincie Limburg werkt momenteel aan de actualisatie van de Omgevingsvisie. Deze Omgevingsvisie bevat voor alle drie de regio's (noord, midden en zuid) een aantal richtinggevende beleidskeuzen in de vorm van de ruimtelijke keuzen. Uit deze Passende beoordeling blijkt dat voor elke regio er een aantal instandhoudingsmaatregelen en bronmaatregelen stikstofreductie worden getroffen, welke bijdragen aan de instandhoudingsdoelstellingen van relevante Natura 2000-gebieden en de bescherming van doelsoorten. Tevens zijn er binnen elke regio een aantal keuzen die rood kleuren, voornamelijk door de onzekerheid rondom mogelijke stikstofdepositie. De provincie kan hiervoor in de actualisatie van de Omgevingsvisie aanvullende teksten opnemen om aan te geven dat – en hoe – hier rekening mee gehouden wordt in de uitvoering van ruimtelijke keuzen. Voor alle ruimtelijke keuzen (met uitzondering van de instandhoudingsmaatregelen) geldt dat er aanvullend een voorttoets Natura 2000 uitgevoerd dient te worden om te bepalen of er risico's bestaan op significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelstellingen van relevante Natura 2000-gebieden.

